

Dünya Çeçenya Günü: 23 Şubat

Giriş

23 Şubat 1944'te Sovyet lideri Joseph Stalin, tüm Çeçen ve İnguş nüfusunun Orta Asya'ya sürülmesini emretti. Zorla götürülen 500 binden fazla insanın yarısından çoğu sürgün yolunda ya da Sovyet askerleri tarafından yapılan katliamlarda hayatını kaybetti. Sürgün yolculuğunda sağ kalabilenler ise Orta Asya ve Sibiry'a'nın soğuk kış şartlarında açlık ve hastalıkla baş başa bırakıldılar.

Birkaç gün içerisinde tüm halk atalarının topraklarından kazınıp alındı. Bir gecede Çeçenya ve İnguşetya'nın yerli halkları topyekün sürüldü; Çeçenya hakkındaki her türlü bilgi resmi haritalardan, kayıtlardan ve ansiklopedilerden çıkarıldı. **2004** yılında, bu olaylardan tam 60 yıl sonra, **Avrupa Parlamentosu** bu felaketi “**Soykırım**” olarak tanıdığı bir önergeyi kabul etti.

Bu nedenle 23 Şubat, “**Dünya Çeçenya Günü**” olarak ilan edildi. Bu şu ana kadar çok az kişinin bildiği ve kimsenin unutmaması gereken bir gün.

- Dünya Çeçenya Günü şu amaçlarla anılmaya başlanmıştır :
- Tarihi öneme haiz insani bir felaket olarak, Çeçen halkının çektiği acıyı ve Çeçenlere karşı yapılan soykırımı tanımak,
- Stalinist sürgünlerin tüm kurbanlarını saygıyla anmak,
- İnsani önemi açısından dünya kamuoyunun Çeçenlerin maruz kaldığı soykırımdan haberdar olmalarını ve onları anlamalarını sağlamak,
- Çeçen halkının soykırımı uğraması sırasında işlenen korkunç suçların, ırkçılığın ve mağduriyetlerin unutulmamasını; ne Avrupa ne de dünyanın herhangi başka bir yerinde tekrarlanmamasını garantilemek,
- Benzer olaylara sebep olan günümüzdeki zulümler üzerinde düşünmek,
- Gelecek nesilleri soykırım, mağduriyet ve ırkçılık karşıtı bilgilendirmek,
- Herkes için barış, onur, adalet ve güvenlik arzusunu paylaşanları desteklemek.

Dünya Çeçenya Günü hakkında ayrıntılı bilgi edinmek, nasıl katkıda bulunabileceğinizi öğrenmek ve dünya çapındaki anma etkinliklerine katılmak için lütfen sitemizi ziyaret edin:

www.worldchechnyaday.org

Tarih:

23 Şubat 1944'te Sovyetler Birliği tüm Çeçen ve İnguş halkının Orta Asya bozkırlarına ivedi sürgününü başlattı. Kışın ortasında katliamlara ve açlığa maruz bırakıldılar: bu çözüm, o sıralar Avrupa'da Yahudilere yapılanlardan daha az zalimce değildi. En ılımlı tespitlere göre, nüfusun yarısı öldü ama muhtemelen hayatını kaybedenlerin oranı çok daha fazla.

1944 yılı Ocak ayının başlarında on binlerce NKVD (*İçişleri Halk Komiserliği - gizli polis teşkilatı*) askeri bu küçük dağlık cumhuriyetine gelmeye başladılar ve neredeyse bölgedeki tüm yerleşim alanlarına yayıldılar. 23 Şubat Kızıl Ordu Günü'nde her bir kasaba ve köydeki nüfusun yerel Sovyet binalarındaki toplantılara katılmaları emredildi. Hiç kimse başlarına gelecek felaketten şüphelenmediğinden problemsiz istenilen alanlarda toplandı. Ne var ki, Kızıl Ordu Günü'nü kutlamak yerine kalabalığa, Yüksek Sovyet Yönetimi'nin tüm Çeçen ve İnguş halkının, Almanlarla işbirliği yaptıkları ve vatana ihanet ettikleri için sürüleceklerini bildiren kararnamesi okundu.

Stalin'in, Moskova'nın isteklerine boyun eğmeyi sürekli reddeden Çeçenlerin sürülmeleri için bir bahane olarak kullandığı 'Çeçenlerin Nazilerle işbirliği yaptıkları' iddiasını destekleyen hiçbir kanıt yoktu. Gerçekte Alman ilerlemesi hiçbir zaman Çeçen topraklarına ulaşamadı, sınıra yakın bir mesafede durduruldu. Dahası Çeçen askerler II. Dünya Savaşı sırasındaki önemli operasyonlarda dikkat çektiler ve Sovyet ordusundaki oranlarına göre oldukça fazla madalya ile ödüllendirildiler. Buna rağmen askerler dahi sürgün kararından ayrı tutulmadılar. Birliklerinden çıkarıldılar ve doğrudan Orta Asya'daki sürgün kamplarına gönderildiler.

Her kasabada, Çeçen kadınlar, erkekler ve çocuklar silah zoruyla Studebaker kamyonlara (savaş sırasında Amerika Birleşik Devletleri tarafından yardım amacıyla müttefiki Rusya'ya verilen kamyonlar) dolduruldu. Kamyonlar, kargolarını en yakın demir yolu istasyonlarına taşıdı, insanlar buralarda yiyecekleri ve hatta yeterli elbiseleri olmadan hayvan vagonlarına dolduruldu. Uzak dağlık yerleşim alanlarında ise köylüler ovalara yürüyerek inmeye zorlandılar. Direnenler gibi yürüyüş esnasında arkada kalanlar da vurularak öldürüldü. Hamile kadınlar, yaşlılar ve taşınması çok çaba gerektirenler katledildi. Belgelenen bu tip olaylardan birisinde, dağlık Haybakh Köyü'ndeki bir ahırda 700 kadın, çocuk ve yaşlı canlı canlı yakıldı. Cumhuriyetin dört bir yanında benzeri katliamlar gerçekleştirildi ve *Aullar* (dağlık köyler) haftalar sonra içten içe yandı.

Merhametsiz bir liyakatla tüm bir halk birkaç gün içerisinde atalarının topraklarından kazınıp götürüldü. Kısa sürede Çeçenya ve İnguşetya tamamen boşaltıldı; haritacılar Çeçenler ve İnguşlarla ilgili resmi harita, kayıt ve ansiklopedilerdeki tüm bilgilerin silinmesi talimatı verildi.

NKVD gizli polisi şefi Lavrentii Beria 29 Şubat günü Stalin'e yazdığı mektupta şöyle diyordu:

“Çeçen ve İnguşların yeniden yerleştirilmelerine yönelik operasyonun sonuçlarını bildiriyorum. Yeniden iskan, yüksek dağlık bölgeler dışındaki yerleşim alanlarının büyük bir kısmında 23 Şubat günü başladı... 91.250’si İnguş olmak üzere 478.479 kişi tahliye edilerek özel demiryolu vagonlarına bindirildi. 180 özel tren yüklendi ve bunlardan 159’u belirlenen yeni yerlere doğru yola çıktı.”

Neredeyse yarım milyon Çeçen ve İnguş için, soğuk kıştaki karanlık yolculuklarında büyük çileleri daha yeni başlamıştı. Mühürlenmiş vagonlar ailelerle (erkekler, kadınlar ve her yaşta çocuklarla) dolduruldu ve dondurucu soğukta, tuvalet yada yıkanacak yer olmadan zor şartlarda yola çıktı. Tıka basa dolu vagonlardaki tifo (karahumma) salgınları Buçenwald ve Auschwitz’de olduğu gibi bir çok kişiyi öldürdü. Yolculuk sırasında çok az miktarda yiyecek verildi, bu da güçsüz ve hasta olanların açlık ve soğuktan hayatlarını kaybetmelerine neden oldu. Güzergahları üzerindeki yerel halka vagondakilerin düşmanla işbirliği yaptıkları için cezalandırıldıkları söylendiğinden, Çeçen-İnguşlar yolculuk boyunca yerel halkın aşağılamalarına ve kötü muamelelerine maruz kaldılar.

Trenin durduğu istasyonlardan birisinde tanınmış Abhaz eğitimci Dimitri Gulya gerçek üstü bir umutsuzluğu anımsatan bir olaya şahitlik etti:

“...İnanılmaz bir manzara: oldukça uzun bir tren... Kafkas dağlarına benzeyen insanlarla tıklım tıklım dolu. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, hepsi doğuda bir yere gönderiliyorlardı. Hepsi son derece üzgün ve kederliydi... Bunlar Çeçen ve İnguşlardı ve kendi istekleriyle seyahat etmiyorlardı. Sürülüyorlardı. Anavatana karşı çok ciddi suçlar işlemişlerdi...”

Vagonlar sık sık cesetler için aranıyordu, bulunan cesetler demir yolunun kenarına atılıyor ve oradan ayrılıyorlardı. Yakınlarının bu akıbete uğramasını engellemek için, ölen akrabalarının cesetlerini yolculuğun sonunda İslami inanışlara uygun bir şekilde gömmeyi umut eden Çeçenler, çılgın bir şekilde yakınlarının cesetlerini saklamaya ya da onları yaşıyor gibi göstermeye çalışıyorlardı. Bir kaç hafta süren yolculuktan sonra Çeçenler, günümüzde Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan olarak bildiğimiz topraklar boyunca ücra yerlere dağıtıldılar. Yüz binlerce sürgün kişiye barınak ve yiyecek için çok az yardım yapıldı ve çoğu kendi başının çaresine bakmak zorunda kaldı.

Moskova Devlet Üniversitesi’ndeki bir tarihçinin 20 yıl sonra yazdığı gibi:

“...Çeçen-İnguşlara yapılan en korkunç ve çaresiz darbe, açlık ve tehlikeli hastalıklar yüzünden on binlerce soydaşlarını Orta Asya bozkırlarına gömmek zorunda kaldıkları ilk iki üç senede vurdu.”

Sonraki yıllarda binlerce kişi açlık ve zatürree yüzünden hayatını kaybetti. Bu, on dokuzuncu yüzyılın ortasında Rus İmparatorluğu’nun tüm askeri gücüne karşı verdiği uzun bir savaş ve bu savaşın neticesinde yaşanan zoraki sürgünden ıstırap çeken Çeçenlerin fırtınalı tarihindeki bir başka karanlık bir andı. Bir çok aile dağıldı ve yeniden bir araya gelemedi.

Sürülenlerin gönderildikleri yerler aslında büyük ceza kolonileriydi. En küçük bir kural ihlali dahi hapis yada ağır çalışma ile cezalandırılıyordu. Rejim muhalifi Rus yazar Alexander Soljenitsin, Gulag Takımadaları adlı eserinde Çeçenlerin hayatta kalma isteklerinin devam ettiğini belirtiyor:

“Teslim olmayan ve vazgeçmeyen tek bir millet vardı. Hem de sadece aralarındaki bireysel isyancılar değil, bütün bir millet direniyordu. Onlar Çeçenlerdi... Tüm yerleştirilenler arasında Çeçenler tek başlarına cesaretlerinin kırılmadığını gösterdiler. Haince evlerinden sürülmüşlerdi ve o günden sonra hiçbir şeye inanmadılar... Çeçenler asla patronlarını sevindirmeye, onlarla iyi geçinmeye çalışmadılar; davranışları her zaman mağrur ve açık bir şekilde hasmaneydi... Ve sıra dışı olan şey şuydu: herkes onlardan korkuyordu. Kimse onların daha önce yaşadıkları gibi yaşamalarına engel olamadı. Yaşadıkları yeri 30 yıl boyunca yöneten rejim onları kurallarına saygı göstermeye zorlayamadı.”

Çeçenler’in şartları Stalin’in öldüğü 1953 senesine kadar sert kalmaya devam etti. Stalin’in ardından ise Çeçenler, ana vatanlarına dönme izni almak için Moskova’ya resmi temsilciler gönderdiler; doğrusu Çeçenler damlacıklar halinde çoktan evlerine dönmeye başlamışlardı bile. 1956 yılında, 20.Parti Kongresi’nde Sovyet lider Nikita Kruşçev Çeçenlere ve sürülen diğer insanlara yapılan yanlışları kabul etti. Bunun üzerine yetkililerin Çeçenlerin geri dönüşlerini engellemek için ellerinden geleni yapmalarına rağmen damla bir akıntıya dönüştü ve Çeçenler sıklıkla akrabalarının kemiklerini de atalarının bulunduğu mezarlıklara gömmek için kendileriyle birlikte geri getirdi.

Ama hayatları asla 1944’den önceki gibi olamadı. Kötü sürgün hatıraları, açlık, hastalık hep hafızalarında yer aldı. Geri dönen Çeçenler evlerinin Ruslara ve Dağıstanlılara verildiğini gördüler ve kendi evlerini satın almak zorunda kaldılar, ancak çok azının bunu yapacak gücü vardı.

Sürgünler, Çeçenlerin her biri için sadece kişisel bir facia değil, aynı zamanda bütün bir Çeçen halkı için ortak bir felaket oldu. Eski dağlık *Auller*in bir çoğu harabe haline dönmüş ve yaşanmaz durumdaydı. Bu, Çeçenleri tarihlerinde ilk kez düzlüklerde yaşamaya zorladı ve geri alınamaz biçimde dağ yollarını değiştirdi. Dahası yaşlı nüfusun büyük kısmının hayatını kaybetmesi, yüzyıllardan beri ağızdan ağza aktarılan zengin Çeçen gelenek ve göreneklerinin bozulmasına sebep oldu ve bu durum Çeçen kültürüne büyük zarar verdi.

Maruz kaldıkları soykırımın neden olduğu travma ve parçalanmalar ile Çeçenlerin daha sonraki imtihanları şüphesiz küçümsenemez; o korkunç yılların acı hatıraları ve yakıcı üzüntüsü, Çeçenler tarafından bugün dahi derinden hissedilmektedir.

Dünya Çeçenya Günü

www.worldchechnyaday.org